

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΑΣΤΕΡΙΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΟ ΚΡΕΜΑΣΜΑ ΤΩΝ ΣΚΥΛΙΩΝ

Ένα παλαιό έθιμο ήτοι τὸ «κρέμασμα τῶν σκυλιῶν» τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ἕως τῶρα νεκρὸν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του εἰς τὸ χωρίον Λυκούδιον τῆς Ἐλασσόνης τὸ ἔτος 1960, τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, ὅπως ἀκριβῶς ἐγένετο καὶ παλαιότερον εἰς ὅλα τὰ χωριά τοῦ Ἀμάρμπεη.

Πέρασαν περὶ τὰ τριάντα χρόνια ἀφ' ὅτου τὸ ἔθιμο ἐγκατελείφθη ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ χωριά, διότι τοῦτο ἴσως νὰ θεωρήθηκε βάρβαρο καὶ ἀναχρονιστικὸ καὶ σὰν τέτοιο λησμονήθηκε.

Παραδόξως ὅμως τὸ ἔτος 1960, ὅπως προαναφέραμε, μόνον εἰς τὸ ὡς ἄνω χωρίον ἀνεβίωσε, ἴσως διότι μία μερίδα ἐκ τῶν παλαιῶν κατοίκων του «οἱ εἰδικοί ἢ σκυλοφάγδες», νὰ τὸ κρατοῦν πρὸ ζωηρὰ στήν μνήμην των. Ἔτσι τὸ ἔθιμο νεκραναστήθηκε καὶ περὶ τὰ δέκα καὶ πλέον σκυλιὰ ἐδοκίμασαν τὴν κρεμάλα γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορά.

— «Δὲν παθαίν' κι τίποτα, λένε οἱ σκυλοφάγδες, μὲ τοῦ κρέμασμα· σκ'λιὰ εἶνι ἴσια, ἴσια νὰ μὴν τὰ τρῶν κ' οἱ ψῦλλ' κι ἂν εἶνι κι κάνα ἐχλαβὸ νὰ τοῦ ῥθῆ ἢ γνῶμ'».

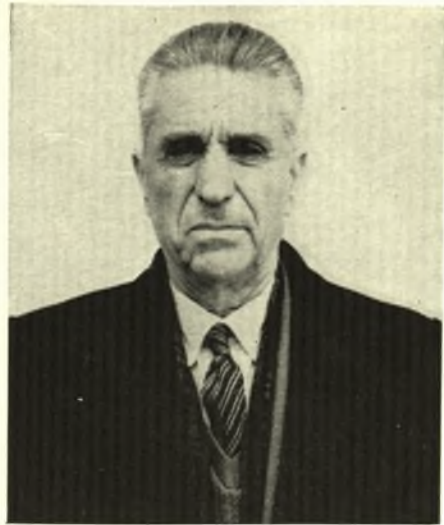
Ἡ δικαιολογία αὐτὴ εἶναι τωρινή· ἄλλοτε εἰς τοὺς Τούρκους, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιάς, οἱ ὁποῖοι ἀποροῦσαν καὶ αὐτοὶ μὲ τὸ παράξενο καὶ βάρβαρο ἔθιμο, ἐδίδοτο ἢ ἀπάντησι:

— «Εἶναι τσοπανόσκυλα. Ἐφυγαν ἀπὸ τὸ κοπάδι πού τὸ ἄφησαν μόνον στὸ ὑπαιθρο νὰ κινδυνεύη ἀπὸ τοὺς λύκους. Τὰ κρεμοῦμε γιὰ νὰ φοβηθοῦν καὶ νὰ ξαναγυρίσουν σ' αὐτό».

Καὶ ἡ δικαιολογία αὐτὴ δὲν εὐσταθεῖ διότι ἀπλούστατα: Τὰ τσοπανόσκυλα δὲν ἐγκαταλείπουν εὐκόλα τὸ κοπάδι. Ἄλλὰ καὶ σὲ σπάνια περίπτωσι, ἐὰν κανένα ἐρχότανε μὲ τὸν κύριό του στὸ σπίτι, ὄχι μόνον δὲν τὸ κρεμοῦσαν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσεχαν πολὺ. Γινόταν μεγάλος καβγάς μεταξὺ τῶν σκυλοφάγδων καὶ τοῦ κυρίου τοῦ τσοπανόσκυλου, ἐὰν τυχὸν συνέβαινε κατὰ λάθος τὸ κακό. Ἄλλὰ καὶ μὲ τὸ κρέμασμα ἀκόμη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀλλάξη πρόγραμμα ὁ σκύλος.

Ὁ σκύλος εἶναι ὄχι μόνον ὁ πιὸ πιστὸς φίλος τοῦ χω-

Εἰς τὸ μέσον μὲ τὴν φαλάκραν εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῶν σκυλαράδων.

ΑΘΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Γιαννωτὰς τῆς περιφέρειας Ἐλασσόνης τὸ 1897. Ἐφοίτησεν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον Γιαννωτὰς, εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον Τσαριτσάνης καὶ ἐτελείωσε τὸ Διδασκαλεῖον Θεσσαλονίκης. Ἐπὶ τριακονταπενταετιᾶν ὅλην ὑπηρετήσεν εὐδοκίμως εἰς τὴν Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν. Συνταξιοῦχος νῦν Διδάσκαλος. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου Ἐλασσόνης. Ἰδρυσε πρῶτος ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἐλασσόνης Νυκτερινὴν Σχολὴν ἀναλφαβήτων ἐν Λυκούδιῳ, ἀποσπᾶσας τὴν εὐαρέσκειαν τῆς προϊσταμένης του ἀρχῆς. Συνέλεξε λαογραφικὸν ὕλικόν τῶν χωρίων Ἀμάρμπεη, τυχὸν ἐπαίνου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1954 διὰ τὴν συμβολὴν του ταύτην εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Λαογραφίας τῆς περιοχῆς Ἐλασσόνης. Ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς στήλας τοῦ τοπικοῦ τύπου διάφορα ἄρθρα ἱστορικοῦ καὶ λαογραφικοῦ περιεχομένου.

ρικοῦ καὶ ὁ ἀχώριστος σύντροφός του, ἀλλὰ καὶ ὁ πιὸ ἀνέξοδος καὶ ἀπαραίτητος φύλακας τοῦ σπιτιοῦ του καὶ τῆς περιουσίας του. Γι' αὐτὸ ὁ χωρικός οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ τὸν ἀγαπᾷ. Ἄλλὰ «ὁ ἄπιστος σκύλος» ὅμως εἶναι κἀντι κατὰ καὶ ὁ κύριός του ἀκόμη δὲν τὸν βλέπει μὲ καλὸ μάτι: «Δὲν εἶνι ἀπὸ σοῖ τοῦ σκ'λι» λέει. Γι' αὐτὸ τὸν δέρνει πάντοτε ὅταν παρουσιαθῆ περίπτωσι.

Εἰς τὸ μέσον τῆς κρεμάλας τὸ σχοινὶ εἶναι ἔτοιμο. Τὸ κρατεῖ κάποιος ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Τὸ ἐκλωσε καὶ περιμένει.

Οί σκυλοφάηδες με τὰ μάγκανα στα χέρια, έτοιμοι για εξόρμηση.

Τὰ άπιστα σκυλιά είναι τὰ «κρυφά σκυλιά» πού δαγκώνουν άκόμη γυναίκες ή μικρά παιδιά, πρόσωπα τὰ όποια δέν πειράζουν τὰ άλλα σκυλιά. Ατὰ όμως όρμουν κρυφά, χωρίς τὸ γαύγισμα, τὸ όποϊον είναι προειδοποίησις στὸν άνύποπτο διαβάτη νά λάβη και αὐτὸς τὶς προφυλάξεις του.

Ίδου λοιπόν για ποιά σκυλιά τὸ κρέμασμα, δηλ. για τὰ «άπιστα σκυλιά». Και επειδή κοντά στα ξερά ξύλα καίγονται και τὰ χλωρά, τὸ έθιμο περιέλαβε και άλλες κατηγορίες σκυλιών εκτός από τὰ κυνηγετικά, μάλιστα δὲ σὲ σπάνιες περιπτώσεις περιέλαβε από συμπάθεια και τὶς γάτες.

Τὰ άπιστα σκυλιά τὰ έκρεμοδσαν άλύπητα και τὸ έθιμο άπ' αὐτοῦ ίσως έχει τὴν άρχή. Δέν μās είναι εύκολο νά βροῦμε τὴν πηγή του· πάντως θά είχε σκοπὸν τὴν εξωτερικευση χαρās και ψυχαγωγίας ή μίσους και εκδικήσεως;

Μήπως ως συμβολικόν τὸ έθιμον και ως «άπιστα σκυλιά» δέν ήσαν άλλα από τὸν προαιώνιον έχθρὸν τῆς φυλῆς μας, τὸν Τουρκο, τὸν όποϊον συνήθιζε νά δνομάζει έτσι! Ήάν δὲ συνδυάσουμε τὸ έθιμο τὸ όποϊον έτελείτο άρχάς τῆς άνοιξεως, ήτοι με τὴν άφύπνισιν τῆς φύσεως, ίσως νά εύρωμεν ότι τοῦτο είχε ως σκοπὸν τὴν διαιώνισιν τοῦ μίσους κατά τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ και τὴν μελλοντικὴν άνάστασιν τοῦ Ἑθνοῦς.

ΠΑΡΟΙΜΙΑ

«Φοβάται σάν τὸ Δράκο με τὰ (βου)βάλια».

Τὴν ήμέρα τὰ φοβόντα και τὴ νύχτα τὰ εκλεβε.

Στὸ χωριὸ τοῦ Δράκου δέν υπήρχαν βουβάλια. Γι' αὐτὸ όταν μεγάλωσε και πήγε σὲ γειτονικὸ χωριὸ και εἶδε πρώτη φορά τὰ βάλια δέν εξέφρασε μόνο τὸ θαυμασμό του για τὸν όγκο πού παρουσίαζαν τὰ ζῶα, αλλά και έναν φόβο άδικαιολόγητον πού εκανε τοὺς χωρικοὺς νά γελοῦν εἰς βάρος του. Ὅπου τὰ έβλεπε έτρεμε από τὸ φόβο του και πήγαινε νά κρυφθῆ για νά μήν τόν... φάνε. Στα χαμένα οἱ χωρικοὶ προσπαθοῦσαν νά τὸν πείσουν ότι δέν κινδυνεύει ή ζωή του από τὰ ήμερα και άκακα αὐτὰ ζῶα, πού τὰ πλησιάζουν και τὰ μικρά παιδιά άκόμα.

Ἐνα πρωτὶ έγινε μεγάλο σούσουρο στὸ χωριό. Ἐλεγαν πὼς εκλεψαν από τὸ στάβλο τὰ δυὸ βάλια τοῦ Κερδᾶ, πὲς τὴν νύχτα. Ίσως νά τὸ εκαναν άστεία! Εἶπε κάποιος: «Θά βρεθοῦν πού θά πάν», Ἐλεγε άλλος: «Τέτιοιο επεισόδιο δέν έγινε ως τώρα». Μά οἱ μέρες περνοῦσαν και τὰ βάλια όχι μονάχα δέν βρίσκονταν, αλλά πήραν κι άλλα από τὸ στάβλο.

κι άλλα. Ποϊόν νά υποψιαστοῦν; Ἐφοῦ δέν τὸν επιασαν δέν μποροῦν νά πάρουν άνθρωπο στὸ λαιμό! Κάποιος πού τὸλμησε νά πῆ πὼς εἶδε τὸ Δράκο τὴ νύχτα νά γυρίζη στοὺς δρόμους:—«Σούτ! τὸν διέκοψε ένας γέρος, θά σὲ γελάση όποιος θά σ' άκούση». «Τὸ κακὸ είναι μεγάλο· δέν είναι οὔτε γίδες οὔτε προβατίνες. Πὼς μποροῦν και τὰ κάνουν άφαντα!» Ἐλεγαν και άποροῦσαν. Ἐλλά κάθε άρχή έχει και τέλος. Μιά νύχτα βρήκαν τὸν κλέφτη νά μαζεῦη μπροστά του τὰ βάλια. Τὸν άνεγνώρισαν, άφοῦ έτριψαν καλά τὰ μάτια τους. Ἐταν... ὁ Δράσκου: Ἐτσι έμεινε ή παροιμία.

ΤΑ ΨΕΜΑΤΑ

Ἐταν ὁ Θεός μοίρασε τὰ καλά και τὰ κακά στὸν κόσμο, τοῦ εκμειναν στὸ τέλος τρία σακκιὰ ψέματα. Παίρνει τὰ δυὸ και τὰ σκόρπισε σὲ όλον τὸν κόσμο. Τὸ τρίτο πού τοῦ εκμεινε, άφοῦ σκέφτηκε λίγο, τὸ λύνει, τὸ πιάνει από τὸν πάτο και χτούτ! τὸ άδειασε μέσα στὸ κέντρο τῆς Σαμαρίνας. Ἐνάρπαστα έγιναν από τοὺς κατοίκους τῆς.

Γιατί τὸ εκανε αὐτό; Θέλεις γιατὶ ή Σαμαρίνα βρίσκονταν κοντά του και τοῦ ήρθε εύκολία, θέλεις γιατὶ οἱ Σαμαριναῖοι ξενιτεοῦνται και θά τὰ μεταδώσουν και σ' αὐτοῦς πού τοὺς ήρθαν λειψά! Δέν μποροῦμε τίποτε νά ποῦμε με σιγουριά.

Ἐν τὰ μοίραζε άνθρωπος, θά τὰ μοίραζε δίκαια, αλλά ὁ Θεός τὰ μοιράζει θεοτικά. Ἐλλοῦ τὰ δίνει με τὶς χουφτες, ὅπως λέει ὁ λόγος, και άλλοῦ με τὸ πλόχειρο. Γι' αὐτὸ τώρα όταν κανένας Σαμαρινιώτης σου διηγηθῆ ιστορίες για τὶς όποίες άμφιβάλλεις άν είναι άληθινές, θά σου πῆ: «Δέν φταίω εγὼ αλλά ὁ... Θεός».

ΓΗΤΕΜΑΤΑ

Ἡ Λούγγα

Ἡ λούγγα παρουσιάζεται άνάμεσα στα σκέλη, στὸ λαιμό, πίσω στὸ σβέρκο, στὶς μασχάλες κ.τ.λ.

Τὸ γήτεμα γίνεται όποια - δήποτε ήμέρα και ὠρα βραδινή, όταν μαζευτῆ ὁ κόσμος στα στίτια του.

Ἐ γητεῦουσα γητεῦει σταυροειδῶς τὸν πόνο με ένα άδράχτι και επαναλαμβάνει τρεῖς φορές τὰ παρακάτω λόγια, άφοῦ κάνει πρώτα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

— «Τρούγγα — λούγγα πάει στὴν Πόλη, τρούγγα γύρσι λούγγα εκатσε».

Ἐ σκύλος έχει άκίνητοποιηθῆ. Μαγγανισμένος ὅπως είναι κάθε αντίστασις του είναι περιττή.

